

A woman with dark hair tied back, wearing a grey tank top, is shown in profile from the chest up, pulling a thick, braided rope. She is looking intently at the rope. The background is a blurred gym setting with large windows.

FYS

Ett skatteavdrag för
fysisk aktivitet

**ACTIVE
SWEDEN**

Svenska träningsbranschen

R A P P O R T

FYS – ETT SKATTEAVDRAG FÖR FYSISK AKTIVITET

FÖRORD

Svenska folket behöver röra på sig mer. Övervikt och sjukdomar relaterade till en stillasittande livsstil ökar på ett oroväckande sätt.

Vi ser idag att det även finns en ojämlikhet i tillgången till träning och fysisk aktivitet. I arbetet för en bättre folkhälsa borde inte ekonomin vara ett hinder.

Denna rapport tar upp hur folkhälsan skulle kunna förbättras genom att införa ett avdrag på inkomsten för fysisk aktivitet. Med ett sådant avdrag kan vi både öka tillgängligheten och stimulera fler grupper till fysisk aktivitet.

De förslag och beräkningar som finns i denna rapport gör inte anspråk på att vara vetenskapliga, utan bygger på erfarenheter från branschen och från andra aktörer. Syftet med rapporten är att starta en viktig diskussion. Tillsammans kan vi arbeta för en förbättrad och mer jämlik folkhälsa.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Katarina Andersson". The signature is fluid and cursive.

KATARINA ANDERSSON

Ordförande i Active Sweden

Rapporten är framtagen av Active Sweden – branschorganisationen för aktörer inom träningsbranschen i Sverige. Active Sweden verkar för en friskare befolkning genom ökad fysisk aktivitet, jämlik tillgång till träning och minskade hinder för de som idag står utanför. Vi tror på en samhällsmodell där fysisk aktivitet är tillgänglig för alla – inte bara som en förmån, utan som en grundläggande hälsoinsats.

BAKGRUND

En stor andel av befolkningen är idag överviktiga och har ohälsosamma levnadsvanor. För mycket tid framför skärmar och för lite tid i rörelse gör att många blir överviktiga och drabbas av hälsoproblem.

Enligt en rapport från Hjärt-Lungfonden och Cancerfonden har andelen vuxna i Sverige med hälsovådligt låg kondition fördubblats de senaste tjugo åren. Forskning visar också att fysisk inaktivitet ökar risken för diabetes typ 2, hjärtkärlsjukdomar, vissa cancerformer, demenssjukdomar och depression.

För samhället är en ohälsosam och sjuk befolkning en enorm kostnad. Behoven av sjukvård, läkemedel och rehabilitering ökar samtidigt som produktionen minskar.

Folkhälsomyndigheten uppskattar att så mycket som en femtedel av alla sjukdomsfall i depression, stress och ångest kan härledas till stillasittande och otillräcklig fysisk aktivitet. Myndigheten har även gjort en analys som visar att stillasittande och otillräcklig fysisk aktivitet kostade samhället 16,5 miljarder kronor under 2023. De direkta kostnaderna för hälso- och sjukvården var cirka 5,5 miljarder kronor. De indirekta kostnaderna i form av produktionsbortfall på grund av sjukfrånvaro och för tidig död var 11 miljarder kronor.

FYSISK INAKTIVITET KOSTAR SAMHÄLLET 16,5 MILJARDER KRONOR – VARJE ÅR

De verkliga kostnaderna är antagligen betydligt större, eftersom stillasittande ökar risken för en rad andra folksjukdomar som inte har tagits med i beräkningen. Vi vet att träning och fysisk aktivitet är det bästa sättet att förebygga ohälsa och sjukdomar. Om fler började träna regelbundet skulle dessa samhällskostnader kunna minska drastiskt.

Folkhälsomyndigheten rekommenderar att vuxna ska utöva pulshöjande fysisk aktivitet i minst 150 – 300 minuter per vecka. Motsvarande rekommendationer finns även för barn och för äldre.

*Folkhälsomyndighetens rekommenderade tid
att lägga på fysisk aktivitet i veckan.*

Frågan är därför hur vi ska få människor att röra sig mer? Vad skulle kunna motivera fler att börja träna mer och röra på sig så mycket som rekommendationerna anger?

DAGENS FRISKVÅRDSBIDRAG

Friskvårdsbidraget syftar, som namnet antyder, till att göra folk friskare. Ett problem är emellertid att det är utformat som en löneförmån. Arbetsgivaren kan, som en del i att vara en attraktiv arbetsplats med en god personalpolitik, välja att erbjuda sina anställda ett friskvårdsbidrag på maximalt 5 000 kronor per år.

FRISKVÅRDSBIDRAGET ÄR MAX 5 000 KRONOR PER ÅR

Bidraget är förmånligt och det gör att för den anställda upplevs friskvårdsbidraget som en slags bonus, ett sätt att bättra på sin ekonomi, snarare än att ta hand om sin hälsa.

Detta bidrag har självfallet varit uppskattat av de som får det. Men det kommer långt ifrån alla till del. Eftersom det är kopplat till en anställning nås varken arbetslösa, sjukskrivna, pensionärer eller andra som inte har en anställning. Det är grupper som antagligen också skulle ha störst behov av fysisk aktivitet.

ROT- OCH RUT-AVDRAG

Ett komplement eller alternativ till dagens Friskvårdsbidrag skulle därför kunna vara att alla får göra inkomstavdrag i deklarationen för sina friskvårdskostnader. Ett sådant avdrag blir då ingen löneförmån som arbetsgivaren beslutar över, utan en generell skatteregel som omfattar alla. Det finns idag sådana avdrag i form av ROT- och RUT-avdrag. Dessa avdrag är på 50 procent och kan sammanlagt uppgå till högst 75 000 kronor per år.

50 PROCENT AVDRAG, HÖGST 75 000 KRONOR/ÅR

Syftet med dessa avdrag är att stimulera arbetsmarknaden och tjänstesektorn. ROT – Reparation, Ombyggnad Tillbyggnad - är kopplat till fastigheten, medan RUT handlar om andra slags tjänster som utförs i eller i anslutning till hemmet.

GODKÄNDA RUT-TJÄNSTER

Listan på godkända RUT-tjänster framgår på Skatteverkets hemsida. En RUT-tjänst som angränsar till träning är omsorgstjänster som syftar till en förbättrad hälsosituation.

RUT är idag begränsat till hushållsnära tjänster. Bakgrunden till det är att avdraget infördes som ett sätt att få bort svarta arbeten, vilket typiskt sett utfördes i enskildas hem. Det kunde handla om barntillsyn, trädgårdsjobb, städning och liknande. Genom RUT-avdraget uppstod i stället en helt ny vit tjänstesektor som erbjuder dessa tjänster, där uppdragsgivaren kunde betala en normal ersättning utan att skattefuska.

Barnpassning är en hushållsnära tjänst som kan ge RUT-avdrag

Gym- och träningstjänster utförs oftast inte i eller i anslutning till hemmet. Personliga tränare anges också uttryckligen som exempel på en kategori som inte omfattas av avdraget. Med dagens regler går det alltså inte att göra RUT-avdrag för gym- eller träningstjänster.

FÖRDELAR MED FYS-AVDRAG

För samhället är en ohälsosam och sjuk befolkning en enorm kostnad. Behoven av sjukvård, läkemedel och rehabilitering ökar samtidigt som produktionen minskar.

Träning och fysisk aktivitet är det bästa sättet att förebygga ohälsa och sjukdomar. Om fler skulle träna regelbundet kan dessa samhällskostnader minska.

Ett sätt att införa ett FYS-avdrag kan därför vara att utöka omfattningen på RUT-tjänster till att även inkludera träningstjänster. Idag godkänns olika slags omsorgstjänster för RUT-avdrag, vilket i grunden också syftar till att minska behovet av annan offentlig hjälp och service.

I det perspektivet liknar motiven för ett FYS-avdrag de som ligger till grund för ROT- och RUT-avdragen, eftersom avdraget minskar kostnaderna för samhället. Det finns på så sätt en samhällsekonomisk logik i att införa ett FYS-avdrag.

Det enklaste sättet att göra det är alltså att det godkänns som en avdragsgill RUT-tjänst. Genom att låta gym- och träningstjänster ingå i godkända RUT-tjänster skulle det inkludera grupper som idag inte har tillgång till friskvårdsbidraget. Fler skulle få möjlighet till träning, även sjukskrivna, arbetslösa, pensionärer och många studenter. Det skulle därmed bli en mer jämlik tillgång till fysisk aktivitet än vi har idag.

FYS-AVDRAGET GER FLER MÖJLIGHET TILL TRÄNING

→ *Studenter* → *Sjukskrivna* → *Arbetslösa* → *Pensionärer*

Denna breddning innebär samtidigt att avdraget når grupper som troligen har mer behov av ökad fysisk aktivitet för att förbättra sin hälsa. Den totala folkhälsoeffekten blir därför också större.

Dessutom kan ett FYS-avdrag ha tydligare begränsningar. När Skatteverket har ansvaret för godkännande går det att säkra att det bara kan användas till verksamheter som har en verklig hälsoeffekt.

BERÄKNING AV KOSTNADER

Vad skulle då en sådan reform kosta? Nedanstående uträkning är något förenklad, men ger ändå en indikation på vad ett FYS-avdrag skulle kosta.

Enligt en Sifo-undersökning från 2023 utnyttjas Friskvårdsbidraget till fullo av 52 procent och delvis av 16 procent delvis av löntagarna. Totalt 68 procent använder alltså Friskvårdsbidraget.

ANDEL SOM ANVÄNDER FRISKVÅRDSBIDRAGET: 68 PROCENT

Antalet löntagare i Sverige är 4,7 miljoner. Det innebär att det maximala antalet personer som skulle kunna använda ett FYS-avdrag då kan beräknas enligt följande modell:

Antalet invånare i Sverige över 20 år minus antalet som använder Friskvårdsbidraget. Eftersom det är mest förmånligt används det i första hand av de som har den möjligheten.

$$8\ 185\ 000 - 0,68 \times 4\ 700\ 000 = 4\ 989\ 000\ \text{PERSONER}$$

Vi kan dessutom anta att nyttjande graden av ett FYS-avdrag inte är högre än för Friskvårdsbidraget, alltså 68 procent. Det beräknade antalet FYS-avdrag per år blir då $4\ 989\ 000 \times 0,68 = 3\ 390\ 000$

Ett gymkort uppskattas i genomsnitt kosta ungefär 4 000 kronor per år. Ingen köper mer än ett årskort. Avdraget är 50 procent.

GENOMSnittlig KOSTNAD GYMKORT: 4000 KRONOR/ÅR

Den totala kostnaden blir då $3\ 339\ 000 \times 0,5 \times 4\ 000\ \text{kronor} = 6,8\ \text{miljarder kronor/år}$

TOTAL KOSTNAD FYS-AVDRAG: 6,8 MILJARDER

KOSTNADER FÖR SAMHÄLLET

Den totala kostnaden för ett FYS-avdrag är högt räknad enligt denna modell. Den inkluderar även människor i 90-årsåldern, där många antagligen inte har praktiska möjligheter att besöka en träningsanläggning. Den antar dessutom att nyttjandegraden är på samma nivå som för Friskvårdsbidraget, vilket inte är troligt eftersom ett FYS-avdrag inte är lika ekonomiskt förmånligt.

Siffran ska ses som en uppskattning på hur mycket en ekonomisk reform för att öka den fysiska aktiviteten i hela befolkningen maximalt skulle kosta. Denna summa kan sedan ställas i relation till den potentiella kostnadsminskningen för samhället som den ökade graden fysisk aktivitet kan ge.

BUDSKAP TILL VÅRA BESLUTFATTARE

Den här rapporten vill starta en diskussion om hur vi som samhälle kan förbättra folkhälsan och använda befintliga resurser på ett så hälsofrämjande sätt som möjligt. Genom att stimulera till ökad fysisk aktivitet får individen en större möjlighet att själv förebygga ohälsa och sjukdomar.

FYS-avdraget är en innovativ modell för att öka de ekonomiska incitamenten för människor att ta bättre hand om sin hälsa. När de gör det minskar kostnaderna för sjukvården och sjukförsäkringen. Även produktionen ökar när människor har möjlighet att arbeta i högre grad.

Idag finns en kunskap hos de flesta om att träning och fysisk aktivitet är avgörande för hälsan. Det svåra för individen är att faktiskt ta sig över tröskeln och börja träna och göra det regelbundet. I det sammanhanget kan ekonomin ibland vara ett hinder. Det gäller särskilt i grupper med små ekonomiska marginaler.

Med ett FYS-avdrag får inte bara de vars arbetsgivare godkänner friskvårdbidrag tillgång till träning och fysisk aktivitet på förmånliga villkor. FYS-avdraget omfattar alla, även grupper som idag inte har denna möjlighet, såsom studenter, arbetslösa, sjukskrivna och pensionärer.

Ett FYS-avdrag skulle ge många fler möjlighet att förbättra sin hälsa. Det vinner alla på!

SLUTSATSER

- Övervikt och stillasittande är ett alltmer akut folkhälsoproblem i Sverige. Det kostar enorma pengar för samhället.
- Ett FYS-avdrag, ett avdrag på inkomsten för kostnader i samband med träning och fysisk aktivitet, skulle leda till en mer jämlik tillgång och en större folkhälsovinst.
- Det enklaste sättet att införa ett FYS-avdrag är genom att utöka de godkända RUT-tjänsterna så att de även omfattar träningstjänster utanför hemmet.
- Samhällskostnaderna för ett FYS-avdrag är små i jämförelse med de kostnader som ohälsan på grund av stillasittande och inaktivitet för med sig.

**AC+IVE
SWEDEN**
Svenska träningsbranschen